

Bálint

Eredete A *Bálint* jelentése 'erős, egészséges'. A latin *Valentinus* névből származik, mely a latin *valeo* 'erős vagyok' ige továbbképzett alakja: *valens, valentis* 'ép, erős, egészséges' értelemben. A latin *Valentinus* név rövidült alakjából, a *Valent* névalakból keletkezett a magyar *Bálint*.

Védőszentjei *Bálint* (†269?) III. században élt itáliai püspök, akit gyógyító szentként tartottak számon. A legenda szerint egy pogány fejedelem kijelentette, hogy akkor fog hinni a püspök tanításának, ha visszaadja vak leánya szeme világát. A püspök imádságától a leány meggyógyult és újra látott. Ünnepe: február 14.

Bálint (†475?) Dél-Bajorország püspöke volt, akiben főleg a német nyelvterületen, a nyavalyatörés (epilepszia) elhárítóját, gyógyítóját tisztelték. Ünnepe: január 7.

Névnapja január 7., február 14., március 16., november 3.

Gyakorisága A *Bálint* nevet már az Árpád-korban ismerték. Régebben nem tartozott a gyakori, divatos nevek közé, bár voltak időszakok (XV–XVI. század), amikor több kisfiút kereszteltek meg így. 1967-ben összesen 97 fiú kapta ezt a nevet, majd egyre népszerűbb lett. Ezt bizonyítja, hogy 1983–87 között már 1926 kisfiúnak választották a *Bálint* nevet, s így a 39. leggyakoribb név lett a sorban. 1998-ban már a

gyakorisági lista 25. helyén szerepelt 750, 2000-ben pedig a 22. helyen 825 névadással. A név népszerűségét bizonyítja, hogy 2003-ban már a 6. legkedveltebb név volt 1286-szori választással. 2006-ban az összlakosság statisztikájában a 42. helyen állt, a magyar férfiak közül 24 852 fő viselte első és 3477 fő második névként a *Bálint* nevet.

Becézése *Bagyi, Bajcsi, Baji, Bajikó, Bajkó, Bajsz, Bala, Balcsi, Bali, Balika, Balikó, Bálinkó, Bálintka, Bális, Balkó, Bóji.*

Rokon neve A latin eredetihez közelebb álló *Valentin*.

Női párja *Valentina.*

Idegen megfelelői Igen sok nyelvben megtaláljuk a *Bálint* latinos változatának különböző formáit. Az angolban, a németben, a dánban, a spanyolban, a franciában, a svédben a *Valentin*, a csehben a *Valentýn*, az oroszban a *Valentin* és a *Valent*, az olaszban a *Valentino* alak használatos.

Családnévként Igen gyakori. A 2003-as statisztikai adatok szerint a 68. leggyakoribb családnévként 14 573 viselője volt hazánkban. Szintén a *Bálint* névből származnak a *Bali, Balika, Balikó, Bálintfia, Bálinti, Bálintkó, Balka, Balkó, Baló* családnevek is.

Híres viselői *Török Bálint* (1502–1551) enyingi születésű főnemes, akit 1514-ben, Buda elfoglalásakor a szultán rabul ejtett, és haláláig az isztambuli Héttoronyban őriztetett.

Magyar Bálint (?–1573) végvári kapitány, kora egyik legismertebb törökverő vitéze.

Bakfark Bálint (1507–1576) lantművész és zeneszerző.

Balassi Bálint (1554–1594) a régi magyar irodalom nagy költője.

Lépes Bálint (1570?–1623) püspök, egyházi író.

Csúry Bálint (1886–1941) nyelvész, egyetemi tanár, nyelvjáráskutató.

Hóman Bálint (1885–1951) történetíró, egyetemi tanár, kultúrpolitikus.

Bálint Mihály (1896–1970) orvos, pszichoanalitikus, egyetemi tanár.

Bálint Sándor (1904–1980) néprajztudós, művészettörténész, egyetemi tanár. Szeged és a szegedi nagytáj népi kultúrájának és művelődéstörténetének kutatója.

Bálint György (1906–1943) író, újságíró, kritikus.

Bálint Endre (1914–1986) festőművész.

Művészetben *Török Bálint*-ről a török időkről szóló könyvekben sokat olvashatunk. Így Gárdonyi Géza *Egri csillagok*, Kemény Zsigmond *Zord idő*, Herczeg Ferenc *A fogyó hold* című regényében. A történelmi hős tragikus sorsáról, csellel való elfogásáról vall Arany János *Török Bálint* című versében:

*Török Bálint, jó vitéz, Enyingi!
Vitézséged ne mutasd nagyon ki,
Mert a pogány bizony megigenli,
Gonosz barát ellened ingerli.
Gonosz barát hitszegő tanácsa
Azt a vermet csak ássa, csak ássa,
Ki miatt lesz Budavár bukása,
Török Bálint hálóra jutása.*

[...]

Hétoronynak egy sötét zugában
 Török Bálint üldögél magában;
 Ifjú korát a vénség megszánja,
 Megérleli s a halál levágja.

Földrajzi névként *Bálintfalva* Szlovákiában Necpáltól nyugatra-délnyugatra fekvő helység. *Törökbálint* Pest megyében Budaörsről délnyugatra fekszik.

Népszokások A február 14-i *Bálint-naphoz* több néphiedelem és népszokás is kötődik. Február közepén az idő kezd jobbra fordulni, az élővilág, a természet éledezik, megújul. A szokásokban ezt az „ébredést” figyelhetjük meg. A horvát néphit szerint a madarak, köztük a verebek is, ilyenkor tartják menyegzőjüket. Ezért a Rába mellett Bálintot tréfásan a verebek védőszentjének nevezték.

A Felvidéken voltak olyan helyek, ahol Bálint napján az emberek kimentek az egykori Szent Bálint templom helyére, s megmosdottak a hóban, hogy egész évben elkerüljék a betegségeket.

Más területeken azt figyelték meg, hogy Bálint-nap környékén a vadgalambok is visszaérkeznek, jelezvén a tavasz biztos kezdetét. Sok szőlősgazda ezért ilyenkor kezd a szőlőmetszéshez, hogy a következő évi Bálint-napra bőségesen legyen bora.

Arról, hogy ezt a napot jó kedvvel és tüzes borral illett megünnepelni, Csokonai Vitéz Mihály 1798-ban, Komáromban írt *Bálint napja* című versében olvashatunk:

A mi *Bálintunknak* minden jót kívánjunk.
 Ontsunk ezer áldást zengő tisztelettel,
 Szórjuk rá a tarka vivátot tücettel,
 A vígasság minden ábrázatában üljön,
 A jókedv a boros kancsókba kerüljön.
 [...]

 Egyszóval a kedvet ki-ki úgy megcsapja,
 Amint azt mindentől várja *Bálint napja*.
 De még csak azt mondom, hogy igyunk,
 vígadjunk,
 A borból holnapra egy cseppet se hagyjunk.

Nálunk a Bálint-naphoz fűződő szokásoknak nincs olyan hagyománya, mint az angoloknál. Az angol néphit szerint Bálint napján (angolul *St. Valentine's Day* 'Szent Bálint napja') kezdenek a madarak párt választani. Ezért ez a nap a szerelmesek és a szeretet napja. Az emberek szeretteiknek ajándékkal, virággal vagy üdvözlőkártyával kedveskednek. A XX. század végétől nálunk is egyre népszerűbb a Bálint-nap ilyen jellegű megünnepelése.

Köznevesülve A *Bálint* közszóként is szerepel a népnyelvben. Több tájegységben egy édesvízi halat *bálinthalnak* vagy *bálinhalnak* hívnak. Ismert a keszegek között a *bálintkeszeg* is. Ezeket a halakat természetesen a *bálinthálóval* vagy a *bálinhálóval* fogják ki. A Dunántúl egyes vidékein az alma egyik fajtáját *bálintalmaként* emlegetik.